

II. János Pál – a magyarok barátja

„Ne féljete!”

„Ne féljete! Nyissátok ki, sőt tárjátok szélesre a kapukat Krisztusnak! Nyissátok meg az államok határait, a gazdasági és politikai rendszereket, a kultúra, civilizáció és haladás tágas birodalmát az ő megmentő hatalmának! Ne féljete!”

II. János Pál pápa első üzenete az Egyháznak és a világnak maradandó, halála után is időszerrűnek bizonyul, amikor az emberiség, az egyesülő Európa, benne hazánk jövőjének távlatait kutatjuk. Az 1978. október 16-án pápává választott krakkói bíboros érsek október 22-én tartotta ünnepélyes beiktatását a zsúfolásig megtelt Szent Péter-téren. E szentmisén mondott homíliájában hangoztak el ezek a szavak.

Lényegében ezt az üzenetet hangoztatta II. János Pál a nagyvilágot bejárva apostoli zárándoklatai során, beszédeiben, enciklikáiban, üzeneteiben is. Ezt üzenté a magyaroknak kevéssel megválasztása után, 1978. december 2-án kelt levelében, amelyet Luigi Poggi érsek nyújtott át Lékai László bíborosnak. Elsősorban a püspökökhöz szólt: „Meg vagyok győződve arról, hogy a katolikus egyház, amely oly nagy szerepet játszott Magyarország történetében, továbbra is alakítja hazátok lelki arculatát, elvive gyermekeinek Krisztus Evangéliumának világosságát, mely századokon át megvilágította honfitársaitok életét.”

1991. augusztus 16. és 20. közötti első magyarországi látogatása során is az új evangelizálás, az ország erkölcsi „feltámadása” volt beszédeinek fő témája: miként hajdan a tatárjárás után, a négy évtizedes ateista diktatúra után elsősorban az erkölcsi értékek továbbadása, a nevelés megújítása a sürgető feladat Magyarországon is, de egész Európában is. Ahogy a pápa a budapesti diplomatákhöz szólva hangoztatta: világszolidaritásra és együttműködésre van szükség Kelet és Nyugat, Észak és Dél között, hiszen az emberiség a maga nagy változatosságában

is egyetlen családot alkot. A püspökökhöz szólva – miután felvázolta az új evangelizálás feladatait – reménységre hangolt, a Filippiekhez írt levélre (3,13–15) utalva: „Futunk, »elfelejtve a múltat«. Amikor a hitélet megújulását várjuk, nem kell a letűnt korok iránti nosztalgiába esnünk. Isten műve sohasem ismétlődik meg, ő mindig új formákat talál vándorló népe számára. (. . .) Fontos tehát, hogy hasztalan siránkozás nélkül a Lélekre hallgassunk, és kitartó következetességgel »nekirugaszkodjunk a jövőnek«. Úgy azonban, hogy a körülmények fényénél.

Személyes élményem 1991 nyaráról

II. János Pál április 27-i szentté avatása alkalmával világszerte felidéztek a lengyel pápa életét, péteri szolgálatának főbb mozzanatait. Mi magyarok több alkalommal megtapasztaltuk irántunk érzett rokonszenvét: megnyilatkozásaiban kifejezetten is hivatkozott a hagyományos lengyel–magyar barátságra, jól ismerte a történelemből a közös lengyel-magyar királyokat, szenteket. Mindezt személyesen is megtapasztalhattam, amikor 1991-es magyarországi látogatása előtt sokszor találkoztam vele a Vatikánban a szerdai kihallgatások előtt, hogy a magyar zárándokoknak szánt magyar szöveg kiejtését gyakoroljuk. Minden alkalommal emlékeztetett a lengyel–magyar közös történelem valamelyik mozzanatára. A magyarországi látogatás előtt dokumentációt is adtam a Szentatyának, hogy tájékozódjak a magyar múltról és jelenről, az egyházi-kulturális helyzetről.

Az 1991-es látogatásra készülve a Vatikáni Rádió francia munkatársával összeállítottuk a Missi c. képes francia folyóirat Magyarországról szóló különszámát. Ezt is átadtam a pápának. Amikor 1991. augusztus derekán Castel Gandolfóban vele ebédelhettem, láttam: evés közben nézte, forgatta a lapot, és kérdezgetett.

Szóba került az 1956-os magyar forradalom is. Valamit tudott róla; említette, hogy lengyel egyetemisták jöttek Budapestre vért adni. De akkor tőlem hallotta először, hogy a szabadságharc – a poznani eseményekre válaszul – a lengyelekkel való együttérzésünk jeléül szimpátia-tüntetésként kezdődött. Elmondtam, hogy először mi egyetemisták a Bem-szoborhoz vonultunk, megmondtam, hogy ki volt Bem apó, és hogy hogyan taposták el a szovjet tankok szabadságharcunkat. Wojtyła pápa figyelte elbeszélésemet, és jól megjegyezte, mert amit tőlem hallott 1956-ról, megismételte egy héttel később a magyar főpásztoroknak.

1991. augusztus 20-án este a magyar püspököknek olaszul rögtönzött beszéde tanúsítja ezt. A Vatikáni Rádió olasz technikusai rögzítette a beszédet, aztán leírtuk hangszalagról. Mivel ez a rögtönzés nem szerepel az 1991-es pápalátogatás beszédeinek hivatalos gyűjteményében (csak a püspököknek szóló hivatalos beszéd), most ideírom magyar fordításomban.

II. János Pál rögtönzött beszéde a lengyel-magyar barátságról:

„Évek óta vártam erre a magyarországi napra; főleg, amikor Lengyelországba látogattam, tudva azt, hogy Lengyelország és Magyarország között századokon át és az utolsó időkben is szorosak voltak a kapcsolatok. Mindig arra gondoltam, vajon mikor nyílik lehetőség arra, hogy Magyarországra menjek, és most ez valóra vált. Köszönetet mondok ezért a lehetőségért az Isteni Gondviselésnek, hogy így irányította a dolgokat annyi emberi tényezőn keresztül, és főleg a Fatimai Szűz révén megnyilvánult Irgalmasságáért, mert emberileg szólva ennek a pápának tíz éve nem kellett volna élnie már, több mint tíz éve. Ha nem élt volna, nem jöhetett volna Magyarországra! Ha tehát él, a Madonnának köszönheti, ennek a csodálatos és titokzatos Madonnának, aki irányítja a személyek és a népek sorsát. [Itt néhány mondat utalást tett Czesztochowára, az oda összesereglett fiatalokra, ti. a pápa onnan érkezett Magyarországra.] Tehát mindez kapcsolódik Magyarországhoz. Számomra a magyar hagyomány átfog ezer évet, és vannak benne kiváltságos, sajátos mozzanatok. Biztosan ilyen pillanat volt, amikor Lengyelországba jött Lajos király leánya; Lajos rokonsági kapcsolatban volt a Piast családdal, és

e család kihalása után Lajos egy ideig Lengyelország királya volt, egyszerre Magyarország és Lengyelország királya. Lengyelországban a trón örököse tizenkét éves leánya, Hedvig lett. Ez a Hedvig a kellő pillanatban Krakkóba jött, és Isten nagy áldását hozta magával, nem csupán új országa, új hazája számára, hanem annyi nép, főleg Litvánia számára, továbbá ama népek számára, amelyek ebben a korszakban a mongol, a tatár iga alatt éltek. Biztosan új korszakot nyitott lengyel népünk és Európa számára. Azután meg kell említenünk egy Erdélyből jött nagy királyt: Báthory Istvánt, aki Lengyelország egyik legnagyobb királya volt, de csak tíz évig uralkodott. Az oroszok nem szívesen emlékeznek rá, mivel győzni tudott, és a saját követelményeit szabta ki rájuk.

Íme, a történelemnek oly sok mozzanata eleven emlékezetemben, de ezeket nem mondom el nyilvánosan, nehogy túlságosan lengyel pápa legyek, de elmondom barátok között, akik jobban tudják. A XIX. században volt egy lengyel tábornok, Bem tábornok, egyike a magyar nemzeti hősöknek. A mi századunkban, 1956-ban történt: előbb az első ellenforradalom a lengyelországi Poznańban, majd a híres októberi forradalom Magyarországon, nagyon éreztük a kapcsolatot. Jól emlékezem az eseményekre, mert már nemcsak pap voltam, hanem professzor is: a fiatal egyetemisták mentek Magyarországra, vért vittek, hogy segítsék magyar testvéreiket a nehéz helyzetben, a kórházakban vérátömlesztéssel. Nagyon hosszú és gazdag tehát [közös] múltunk. Az előzményekről, a középkorról beszéltünk. Tegnap láttuk [a Népstadionban] a szép színrevitelt, a művészi szempontból nagyon szép balettet, amely felidézte a tatárjárást [Szent Margit alakját]. Ugyanabban a történelmi időszakban, a XIII. században, Lengyelországot is megszállták a tatárok. Ebben a korszakban a herceg (nem volt király), a krakkói herceg egy magyar lányt vett nőül, Kinga-Kunigundát, aki férje halála után Lengyelországban maradt, és klarissza apáca lett, és a lengyel nép emlékezetében mint anya maradt meg. Ezek a kapcsolatok tehát több évszázadosak, mindig kedvezők, testvériek voltak; ezért igen nagy vágyat éreztem, hogy Magyarországra jöjjek, régóta vágytam erre. Egy kis akadályt jelentett a magyar nyelv. (...)

Ez a nap számotokra Szent István napja, állami ünnep is; a kommunisták ugyan meg akarták szüntetni, de másképpen nevezve megtartották, mert nem tudtak változtatni az erős hagyományon. A hagyomány erősebb volt, mint az ideológia; nem régóta ismét Szent István ünnepe. Szent István elhozta saját ünnepére a pápát is,

előbb Esztergomba, azután Budapestre. Nem tudom nem csodálni mindezért az Isteni Gondviselést, aki így írja az előre láthatatlanokat: »quod non est possibile apud homines, est possibile apud Deum«. Mondjunk köszönetet az Isteni Gondviselésnek és a Magyarok Nagyasszonyának a mai napért és e találkozásért!”

